

Р Е Ц Е Н З И Я

от

професор доктор на науките Севдалина Илиева Димитрова

(професор доктор на науките в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“ професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност отбрана)“;

професор доктор на науките в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“ научна специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство (отбрана и национална сигурност)“)

**Институт за научно изследователска и иновационна дейност на
Национален Военен Университет “Васил Левски”**

на дисертационния труд на Цветелина Иванова Бельовска

на тема

**„МЕНТОРСТВОТО В ОБУЧЕНИЕТО НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В
ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ”,**

представен за придобиване на образователна и научна степен

„доктор”

в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство /мениджмънт в публичната сфера/”

Велико Търново

2017 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

С приемането на страната ни в ероатлантическите структури, българската държавна администрация се приобщи към изискванията за модернизирани и отвореност към гражданите и в името на гражданите. Базирана на длъжностния модел, стремежът на държавно административните структури е в максимално отношение да се интегрират централната и териториалната администрация, при запазени децентрализирани принципи на мениджмънт на персонала. В отговор на Стратегията за развитие на държавната администрация, ключов за ефективния мениджмънт в публичния сектор се извежда човешкият фактор, израз на което е високият професионализъм на административния персонал, съвременните управленски инструменти, изграждането на електронното правителство, предоставяне на качествени и своевременни административни услуги за гражданите. И тъй като на дневен ред, в контекста на публичните дискусии по въпросите доколко е ефективен публичният мениджмънт в държавно административния сектор и в състояние ли е същият изцяло да се разграничи от бюрократичните практики, се извежда необходимостта от повишаване на експертния капацитет на институциите и превръщане на техните служители в най-ценния ресурс. В отговор на това е и необходимостта от прилагането на съвременни методи за обучение на база на програмите за менторство и наставничество. Това провокира и актуалността на дисертационния труд на Цветелина Иванова Бельовска, която е обусловена от поуките от практиката и необходимостта от дефиниране и анализиране на специфични компоненти на приложението на системи за менторски отношения в публичната администрация, хармонизирани със системите за менторски отношения в публичната администрация на страните-членки на Европейския съюз в контекста на ефективния публичен мениджмънт и реализацията на „Стратегия за развитие на държавната

администрация 2014-2020 година“.

Актуалността на темата на дисертационния труд е в подкрепа на изведената проблемност на дисертационния труд и защитимостта на работната теза, а именно, че разработването и приложението на системи за менторски отношения в институциите от публичната сфера подобрява ефективността на управлението на човешките ресурси, а от тук и обосноваването на работната хипотеза.

Проблемността на дисертационния труд е изведена от недотам достатъчните системни изследвания в областта на създаването, функционирането и приложение на менторски отношения в публичната администрация. Въпреки че отделни фрагменти по посочените проблеми са застъпени в отделни научни статии, не са открити системни изследвания за прилагането на менторските програми, тяхното развитие и необходимите компетентности за менторите. Това ми дава основание да считам, че с дисертационния труд на Цветелина Бельовска се запълва тази празнота в научното познание.

В дисертационния труд са изложени факти, извършени са редица анализи и изводи във всяка глава, а в обобщен вид са изложени предложенията на автора в хронологичен ред и са обвързани помежду си като необходимост. На това основание всяко едно изследване, което изучава новите тенденции или обобщава натрупания опит в тази област, има важно познавателно значение. В този контекст предлаганият за обсъждане дисертационен труд е безспорно актуален и се отнася към един от важните аспекти на ефективния публичен мениджмънт, с ясно формулирана цел на научното изследване, конкретизирани научноизследователски задачи, обосновани теза, обект и предмет на изследване, използвани за целите на изследването подходяща методология. Очертан е обхватът на научното изследване и ограничителните

рамки на същото.

Основното съдържание на представения дисертационен труд напълно съответства на формулираната тема, като материалът съдържа новости и са използвани своеобразни алгоритми, оптимизиращи приложимостта на менторските програми в публичната администрация и повишаване на нейната ефективност. В потвърждение на това са получените научни и научно-приложни резултати.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Избраната методика на изследване при разработването на дисертационния труд е основана на общоприложимите на научното познание методи- системен, логически, аналитичен, с приложимостта на инструментариума на експертния и сравнителен анализ, метода на наблюдението, на индивидуалното и групово интервю, на анкетата, моделирането чрез исторически и структурно-функционален подходи .

Получените крайни резултати от изследването са посочени в завършен вид, което е постигнато в рамките на общия обем на дисертацията е 204 страници основен текст, в т.ч. 18 броя таблици, 4 броя фигури и 13 броя графики. Библиографската справка на използваните източници е в размер на 9 страници, приложенията – 4 броя. Използваната литература включва 179 източника, в т.ч. на български език– общо 120 заглавия, на английски език – 41 заглавия, нормативни, стратегически документи, анализи, доклади и отчети- общо 11 и интернет източници – 7 броя, чиято научно-приложна стойност и авторитет на авторите не подлежат на съмнение.

Дисертационният труд следва класическата структура - увод, три глави, общи изводи и предложения, заключение, приложения. Структурата отговаря на целта и поставените за решаване задачи.

В увода е посочена актуалността на разработвания научен проблем, неговата научна значимост и практическата му приложимост в публичната администрация.

В първа глава научните търсения на докторанта са насочени към изследване на теоретико-методологичния обзор на управлението на човешките ресурси в публичния сектор. Акцентите са на съвременните тенденции на управление на човешките ресурси в публичния сектор, подходите и системите на обучение, като вниманието е върху приложимостта на менторството и менторските отношения, коучинга, консултирането наставничеството, като методи и техники, пробиващи си път в обучението на служителите в публичната администрация. Паралелно с това са разкрити и бариерите пред тяхното приложение и създаващи спънки при използването на тези съвременни инструменти за управление на човешките ресурси в публичния сектор, широко приложими в практиката по УЧР на страните-членки на ЕС. Направен е анализ на Стратегията за развитие на държавната администрация, като основен стратегически документ, регламентиращ управлението на човешките ресурси в публичната администрация до 2020 година.

Втора глава е с подчертан аналитичен характер. Акцентите са на анализа на резултатите от проведеното експериментално проучване на менторството в публичната администрация, чрез приложимостта на инструментариума на анкетния метод и направената оценка на целесъобразността на изследването, като се има под внимание обстоятелството, че все още не се познават добре предимствата и недостатъците на менторството и че все още не са разработени специфични за публичната администрация инструменти за приложението му.

В резултат на проведените аналитични процедури са изведени конкретни препоръки за подобряване на процесите на приложение на менторските отношения, които са обект на изследване в трета глава на дисертационния труд.

По-конкретно, на научната общност е предложена методология и механизъм за разработване и приложение на системи за менторски отношения в публичната администрация, чието проявление е в „матрицата на менторството“. Представена е авторската обосновка на оценката и мониторинга на програмите за менторски отношения, приложимостта на компетентностните модели при разработването на менторските програми. Разработени са системи за управление на ресурса „знание“, изследван като компонент на менторските отношения, защитена е ролята на иновативните програми за развитието на човешките ресурси и мястото на емоционалната интелигентност в публичната администрация, като база за интелигентен растеж и ефективен мениджмънт на човешките ресурси в публичния сектор.

Изследванията, анализите, авторските предложения за методики и модели са в подкрепа на съответствието на дисертационния труд към изискванията за проблемност и доказване на новост при извеждането на научните и научно-приложните резултати от изследванията в него, чиято положителна оценка не подлежи на съмнение.

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Декларираните научни и научноприложни приноси са лично дело на докторанта. Те могат да се обобщят като обогатяване и доразвитие на съществуващите знания, доказване на нови факти, твърдения и предложения за приложение на резултатите в практиката.

По-конкретно обобщените научни и научно-приложни резултати и приносни моменти могат да се формулират както следва:

3.1. Научни резултати:

3.1.1 Доразвиване и обогатяване на теорията на публичния мениджмънт на основата на систематизираните стратегически документи и

идентифицирани иновативни управленски инструменти, доказали своята ефективност в практиката на страните-членки на ЕС и в бизнес организациите.

3.1.2. Генерирано е ново знание на основата на разработения теоретичен апарат за синтез на същността и значението на обучението на служители в публичната администрация.

3.2. Научно-приложни резултати:

3.2.1. Предложени са на основата на експертно изследване нови подходи за публичен мениджмънт и в частност на мениджмънта на персонала.

3.2.2. Научно обоснована е методологията за развитие на програма за менторски отношения, тяхното класифициране и въвеждане в практиката.

3.2.3. Разработена е авторска „матрица на менторството“, която е дефинирана и апробирана в практиката на целевите групи.

3.2.4. Разработен е авторски компетентностен модел за реализация на менторските програми в публичния сектор.

Научните и научно-приложните резултати и приноси от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови средства на съществени и нови страни в съществуващи научни проблеми и теории.

С тях се разширява познанието в областта на инструментариума за ефективен мениджмънт в публичния сектор чрез приложимостта на менторските програми.

Защитена е тезата на автора за превръщането на организацията в „самообучаваща“ се такава и ролята ѝ за устойчивото развитие на публичния сектор, което е в подкрепа на приложението на менторски програми и чувствителното повишаване на ефективността на управлението и развитието на човешките ресурси.

Резултатите от извършените в дисертационния труд изследвания представляват лично дело на докторанта и очертават значимостта на

постигнатите приноси за теорията и практиката по публичния мениджмънт и в частност управлението на човешките ресурси, базирано на компетентност и компетенции чрез приложимостта на менторските програми.. Те са добра основа за по-нататъшната научно-изследователска работа на докторанта Цветелина Бельовска.

Резултатите от дисертационния труд са апробирани при обучението по специалност „Публична администрация”, чрез участия на автора в международни конференции, представяне на резултати от изследването на годишна среща на ИПА през 2016 г., представяне на резултатите и идеите на изследването пред ръководствата на общините Девин, Гълъбово и Банско, предстоящо представяне в Община Карлово.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

По темата на дисертационния труд са посочени 7 публикации, от които 4 автори и 3 в съавторство, в които делът на докторанта е значим и открояващ се. От тях три са с характер на научни статии, две учебни пособия по проблемите на мениджмънта и два научни доклада. Статиите и научните доклади са в престижни издания в страната и изнесени на научни конференции на СУ и НБУ в направлението на научните изследвания на автора. Показват задълбоченост и обхватност при подготовката и извършването на научно-изследователския процес и допринасят за апробиране на научноизследователските резултати в дисертационния труд.

Не ми е известно резултати от изследването в дисертационния труд да са цитирани от други автори.

5. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Научно-литературната осведоменост и компетентност на автора не търпи възражения. Подчертан е стремежът на автора за обобщаване на досегашни научни мнения и изследвания в процеса на тяхното многообразие и

противоречиво развитие. В потвърждение е приложената библиографска справка по темата на дисертационния труд и професионалното ѝ използване от докторанта.

6. Оценка за автореферата

Авторефератът е разработен съгласно изискванията и съдържа основни проблеми и насоки за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите научни и научно-приложни резултати и приносни моменти от докторанта.

7. Критични бележки

Докторантът представя научен труд, в който ясно се откроява неговият професионализъм, добра теоретична и практическа подготовка и, с доказани възможности за по-нататъшна научноизследователска дейност. Това ми дава основание да отправя конкретни препоръки с цел задълбочаване на постигнатото досега.

На първо място считам, че дисертационният труд би могъл да спечели при по-фокусирано дефиниране на научноизследователските задачи. Големият брой такива само натоварва възприемането на авторската теза.

На второ място считам, че териториалният обхват на изследването е твърде общ, което до известна степен затруднява решаването на научноизследователските задачи и създава впечатление за широка пространственост, която излиза извън рамките на дисертационен труд за ОНС „доктор“.

На трето място, целесъобразно е по-систематизирано представяне на научните и научно-приложните резултати от научното изследване.

На четвърто място, препоръчвам на докторанта да задълбочи своите изследвания по проблематиката на менторството и публичния мениджмънт, за

което притежава и научноизследователски потенциал, и изразени намерения, като разшири участието си в международни научни форуми..

На пето място, препоръчвам дисертационният труд, който е с изразени претенции и доказани приноси моменти, както и формулираните целесъобразни предложения, да станат достояние до по-широк кръг териториално-публични административни структури.

Посочените препоръки не нарушават общата позитивна оценка за качествата на научния труд на докторанта, а по-скоро насочват бъдещата му научноизследователска дейност. В ни най-малка степен не съм разколебана относно постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси в дисертационния труд.

8. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение

Не познавам лично докторант Цветелина Бльовска. Преценките ми в рецензията се основават единствено на представените дисертационен труд и автореферат за присъждане на образователна и научна степен “доктор“. На това основание считам, че докторант Цветелина Бельовска познава изследваната от него проблематика, коректно използва проучената за постигане на целите на дисертационния труд литература, има критично отношение към идентифицираните в хода на научноизследователската й работа проблеми. Научните изследвания и анализи са задълбочени, резултатите от тях правилно са интерпретирани, постигнати са значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси, в потвърждение на които е тяхната апробация.

9. Заключение

Предложеният от докторант Цветелина Бельовска дисертационен труд на тема: **„МЕНТОРСТВОТО В ОБУЧЕНИЕТО НА**

СЛУЖИТЕЛИТЕ В ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ“ е задълбочен, завършен научен труд със значителни научни и научно-приложни приноси и в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” на „Закона за развитие на академичния състав на Република България”, Правилника за неговото приложение и номативната уредба на ЮЗУ.

Дисертационният труд е в подкрепа на моята убеденост, че докторантът притежава необходимата професионална квалификация, както и доказана компетентност за самостоятелни научни изследвания.

10. Оценка на дисертационния труд.

Като отчитам качествата на дисертационния труд и постигнатите в него резултати, давам **положителна оценка** и предлагам на многоуважаемите членове на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3 „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.7.. „Администрация и управление“, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (мениджмънт в публичната сфера)”, разработен от Цветелина Бельовска.

19.12.2017 г.

гр. В. Търново

РЕЦЕНЗЕНТ:

проф. д.н. Севдалина Димитрова